

והשבועות לכל המספר ונק' שבתות כל הימים.
שכשששה ימי המעשה טפלין אל השבת. נק' כל
השבוע שבת וזה שבתות המימות:

וְזָמַן

וְזָמַן ה"י כל הבריאה שבנ"י יתקנו הטבע ג"כ. וזה ענין
השמיטין שכל הגלות ע"י בטולם. כי השמיטה
ממשיך הארה מלמעלה מן הזמן תוך הזמן. ושבתה
הארץ להיות חיות ודביקות בשורש המנוחה גם
בארציות וגשמיות. וזה ענין שמיטין להר סיני שבנ"י
בכח התורה וקבלת תורה שבכתב בהר סיני והמשכת
כח התורה בארציות היא תורה שבע"פ וא"י. ופי'
מ"ח ביד לשון. הוא שהחיים אינו חסר בשום דבר וק'
שביד אדם למצוא החיים תוך כ"ד. וכן להיפוך ח"ו.
ולשון הוא כמו חנועת הלשון שאף שהוא דבר אחד
נתהפך ע"י חנועת הלשון כנודע. כן אף שהכל מהש"י
תלוי כפי קבלת האדם ויוכל להתהפך כנ"ל:

11. מסקנת מעמד הר סיני

אם-כן, זהו ענינם של "שמות-ויקרא": כלל ופרט וכלל. הופעת הכלל של עם
ישראל, ומתוך-כך המציאות הפרטית של כל אחד ואחד מאיתנו בסדרי החיים,
האכילה, הטהרה, הבריאות וכו', ובסוף חזרה אל כלל-ישראל, אל הכלל שמחיה
את כולם. מן הכלל הגדול של "כי תבאו אל הארץ"³¹, נמשכים כל עניניה של
תורה. לכן מובן והגיוי, הכרחי ומציאותי, שרש"י יצטרך לספר לנו כאן ש"כל
המצוות... נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני"⁴³. ודאי ש"משה קיבל תורה

מסיני"⁴⁴ בכללותיה ובפרטיה, אבל כאן מתגלה כלל התורה כולה מתוך הפגישה
ההיסטורית והגיאוגרפית של "כי תבאו אל הארץ"³¹, שהיא השכלול והמסקנה
של מעמד הר סיני ומתן תורה. כאן מתגלה היצירתיות האלוהית, של "אתה
יצרת עולמך מקדם"⁴⁵ ושל "עם זו יצרתי ליי"⁴⁶. ועם מיוחד זה שייך לחלק
מיוחד של הארץ: "בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם, יצב גבלת עמים למספר
בני ישראל"⁴⁶.

12. שבת הארץ — כלל-ישראלית

לעומת שבת בראשית שהיא השבת האישית הפרטית והיחידית של כל אדם
מישראל, מגיעים לשבת הארץ שהיא שבת הצבור, שבת החברה, שבת יצירת
הסדר החברתי⁴⁷. למעלה מזה — היוכל, השבת העליונה של החירות, של חזרת
הכל בתשובה שלמה אל המקוריות הכלל-כללית⁴⁸ של "אתם הדבקים ב'
אלהיכם"¹⁵.

כך היא המציאות, שאנו חיים במסגרת של זמן ומקום, של ימים, חודשים
ושנים, של קרקע וגררי קרקע. קדושת ישראל מתגלה בכל המסגרות. היא מתגלה
בקדושת הזמנים: "בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הברלח... הברלח וקדושת
אח עמך ישראל בקדושתך"⁴⁹. והיא מתגלה בסידורנו התקלאי והחברתי בקרקע.
כל פרטי ישרות החיים שלנו, של כלל-ישראל ושל כל אחד מאיתנו, נמשכים
מתוך היסוד של היאחזותנו האלוהית בערכה האמיתי בקרקע: "ושבתה הארץ
שבת לד"³¹.

סדרה ב האזינו טע' 10-8. מט' 5 עם ישראל טע' 6-3. 47. "את אותה הפעולה, שהשבת פועלת
על כל יחיד, פועלת היא השמיטה על האומה בכללה" שבת הארץ, הקדמה (מהדורת מוסד הרב קוק
עמ' ח). "אמנם, עיקר ההבדל בין שבת לשביעית שקבע הרב, ששבת היא להיחיד ושביעית להאומה,
לכאורה לא מצינו לו מקור. ובנו של מרן, הרב עבי יהודה הכהן קוק, (שליט"א) [וצ"ל], אמר לי
מקור זה: בזהר יתרו (פח, ב) כתוב: 'בשבתא יהיבין ליה לבר נש נשמתא אחרא, נשמתא עילאית,
ובזהר בהר (קרקח): 'האי קרא בכנסת ישראל אוקימנא... הוא הוא דכתיב: כי תבוא לארץ (ג'
ושבתה הארץ, ובכן: בשבת — בר נש, ובשמיטה — כנסת ישראל' הגיד שלמה יוסף זורין, צ"ל.
תורה שבעל פה, תשכ"ו, עמ' יב. הראי"ה, קובץ מאמרים, ירושלים תשכ"ז, עמ' כא. 48. עין שבת

כח * וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:
 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי
 תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם
 וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ שַׁבַּת לַיהוָה: שֵׁשׁ שָׁנִים
 תִּזְרַע שָׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרֶמֶךְ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָה:
 וּבַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבְתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבַּת לַיהוָה

שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכְרֶמֶךְ לֹא תִזְמַר: אֵת
 סִפְיָיִךְ קִצִּירְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֵת־עֵנְבֵי נַזִּירְךָ
 לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבְתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ:
 וְהִיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לֶאֱכֹלָה לָךְ
 וְלַעֲבָדְךָ וְלָאִמְתְּךָ וְלַשְׂכִּירְךָ וְלַתּוֹשְׁבֵיךָ
 הַגֵּרִים עִמָּךְ: וְלִבְהֵמָתְךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר
 בָּאָרֶץ תִּהְיֶה כָּל־תְּבוּאָתָה לֶאֱכֹל: *

(א) בְּהַר סִינַי, מִה עֵינֵן שְׁמֵשׁה אֶצֶל וְהַר סִינַי? וְהֲלֹא כָּל הַמִּצְוֹת שְׁנַעֲשִׂיתָ בְּעֶרְבֹת מִזְבֵּחַ בְּמִשְׁנֵה הַתֹּרֶה, לְמַדּוֹ שֶׁכָּל־לִוְיָיִךְ וְכָרְטוּתְיָיִךְ נִאֲמָרוּ מִסִּינַי? אֵלֵּא, מִה שְׁמֵשׁה נִאֲמָרוּ כָּל־לִוְיָיִךְ וְדִקְדוּקָיִךְ בְּלֹן נִאֲמָרוּ מִסִּינַי, וְכֵּן הַתְּחִלָּה וְלִמַּד כֵּן עַל כָּל דְּבָר שֶׁנֶּחֱדָר לְמֹשֶׁה, מִסִּינַי, אֵף בְּלֹן נִאֲמָרוּ * כָּל־לִוְיָיִךְ וְדִקְדוּקָיִךְ מִסִּינַי, כִּי שְׁנֵי בְּתוֹרַת שְׁמֵשׁי הֵיוּ בְּלֵם, כָּל־לִוְיָיִךְ וְדִקְדוּקָיִךְ, וְחִדּוֹ וְנִשְׁנֵה בְּעֵרְבֹת מִזְבֵּחַ: כְּהֵנִים, וְנִרְאָה לִי שֶׁכֵּף פְּרֻשָׁה: לְפִי שֶׁלֹּא מְצִיעוֹ שְׁמֵשׁת קַרְקָעוֹת (א) שַׁבַּת לַה', לְשֵׁם ה', כִּשְׁם שְׁנַעֲמַר בְּשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית: (ו) יִזְכָּר

[תרמ"ד]

בַּעֲנֵיִן הַשְּׁמִיטִין וְיִוְבְלוֹת דְּכ' בַּהַר סִינַי כו', כִּי כָּל עֵינֵן הַשְּׁבִיתָה הִיא בִּיטוֹל הַטְּבַע שֶׁקֶרְבָנוּ הַשְּׁמִיטָה לְפָנֵי הַר סִינַי הֵינּוּ שְׁנַתְעֵלוּ בְּנֵי־לְהִיּוֹת כַּמְלָאכִים, וְהֵגַם כִּי נִאֲמַר אֲכֵן כְּאִדָּם כו' עַכְ"ז נִשְׁאָר הַדְּבִיקוֹת לִזְמַנִּים, שֵׁשׁ בַּחֲבֵי בְּנֵי־לְצֵאת מִן הַטְּבַע, וְזֶה אוֹת הַשְּׁבִיתָה בִּיטוֹל הַמְּלָאכָה, וּבְשִׁמִּיטָה הִיא כָּל הַשְּׁנָה שְׁבִיתָה הַכֹּל כְּנִ"ל שֶׁלֹּא לְהִיּוֹת טְבוּעִים תַּחַת הַהַרְגֵל וְהַטְּבַע רַק לִידַע שֶׁכֵּל עוֹה"ז הוּא טַפֵּל וּפְרוּדוֹדוֹר לְטְרַקְלִין וְהַנִּיחָא שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל הִיא בַּעַת הַשְּׁבִיתָה מִמַּעֲשִׂים שֶׁל הַטְּבַע שׁוֹה עֵיקַר חַיּוֹת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, לְכֵן הִיא תְּמִיד שִׁינוּי זְמַנִּים בְּשִׁמִּיטָה, וּבִיּוּבֵל עוֹד יוֹתֵר יְצִיאָה מִן הַסֵּדֵר שֶׁכֵּל הַנַּחֲלוֹת חוֹזְרִין, וְלֹאֲשֶׁר כִּי אִ"י לְצֵאת לְגַמְרֵי מִהַטְּבַע הִיא הַמְּצוּה ע"י וּסְפֵרַת לָךְ שֶׁבַע שְׁבַתוֹת שָׁנִים, פִּי ע"י הַסְּפִירָה נִמְשָׁךְ כָּל הַמְּסַפֵּר אֶל תְּכֵלִית הַמְּכוּוֹן וְנִמְשָׁכוּ הוּ' שָׁנִים אַחֵר הַשְּׁמִיטָה וְהוּ' שְׁמִיטוֹת אַחֵר הַיּוּבֵל, וּבַכֵּה זֶה יֵשׁ הָאָרֶה מִשְׁמִיטָה וְיִוְבֵל לְכָל הַשָּׁנִים וְזֶה דוֹךְ הַתּוֹרָה בְּכָל מְקוֹם שִׁיְהִיָּה אַחִיּוֹה בַּהַשׁוֹרֵשׁ לְהַמְשִׁיךְ חַיּוֹת מִהַשׁוֹרֵשׁ לְכָל הַהַתְּפַשְׁטוֹת.